

60 f. Bd

V₉

+

ERNESTI SO-
NERI PHILOSOPH.
ET MED. D. IN ACADE-
MIA NORIBERGEN-
SIVM

Orationes duæ

I. *De Insomniis,*

II. *De vita contemplativa:*

PUBLICÆ AB EODEM HA-
BITE IN PROMOTIONE MA-
gistrorum & Baculariorum.

ALTORFI

Typis Theodorici, per Cunradum Agricolaam.

M D C X

Cl. V. Dn. Joanni Potinio, Eloquentia professori
in Illustri Acad. Julia, amica recordationis crys-

ILLVSTRI, GENEROSO
ET MAGNIFICO DOMINO, D. GOTT-
FRIDO HENRICO S. R. IMP. MARESCALLO
hereditario, Baroni in Bappenheim, & Dn. in Treich-
tingen, Academiae Noribergensis pro tem-
pore Rectori, &c. Dn. meo gratioso.

Mos est, Illustris & Generose Dn. Ma-
rescalle, Rector Magnifice, ut qui no-
vo Magistratui signū dare velint de-
bita reverentia et laetitia, quam ex ipsius honore
percipiunt, quasi in publicū effusi ex veteri for-
mula FELICITER, & BONVM FACTVM accla-
ment, benè imperii auspiciis ominantes. Ego ve-
ro, quum nuper illustri T. M. in Nobilissimorū
& Clariss: hominum luce sceptrum Academia
nostra maxima omnium cum expectatione &
applausu delatum viderē, incredibile dictu est,
quanto supra ceteros pfusus sim gaudio, quamq;
in hac inauguratione Illust. T. M. exultave-
rim. Affecit me mirabiliter, quod videbam Il-
lustri T. M. (cuius jam

Crescit occulto velut arbor a vo
Fama,

cuiusq; indoles & vultus verè generosus, nescio
quid eximium, & supra aetatem iam tum mihi
polli-

pollicebatur) ab Academia quoque nostrâ aliquod
debiti honoris velut insigne & monumentum
erigi. Affecit me etiam plurimum Felicitas, &
bonum Academiae nostrae Fatum, quam sub Tuo
Sceptro & Magistratu, ceu sub sideris alicuius
illustrioris irradiatione & gubernatione fortu-
natissimam fore omnes auguramur: praesertim
quod à latere Tibi constitutum est alterum illud
Academiae nostrae decus, Clarissimus & Cele-
berrimus Antecessor Dn. Scipio Gentilis F. C.
& c. ex cuius singulari in consiliis prudentiâ at-
que dexteritate junctâ cum illustri M. T. splen-
dore, velut ex benigna siderum conjunctione,
faustoque aspectu nihil nisi fortunatum in Aca-
demiâ nostrâ influere posse speramus. Qua-
re officii mei esse putavi, non tantum morem se-
qui communem, sed singularem affectum singu-
lari quoque testari indicio. Quum vero nullum
hoc tempore occurreret aliud, visum fuit istam
de Somniis orationem, jejunam illam quidem,
& balbutientis fœtum oratoris, cuius tamen Il-
lustrem T. M. attentissimum habui auditore,
in gratulabundi & exultantis animi mei signis
eidem dedicare, & sub ipsius auspiciis atque prae-
sidio

A 2 sidio

fidio in publicum emittere: alioqui, ut praevideo
à livore & morsu malevolorum parum tutam
futuram. Hanc ut Illustris T. M. serena fron-
te accipiat, neq; muneris tenuitatem asperne-
tur, sed protixum offerentis animum spectet,
meq; in clientelam suam recipiat, omni reve-
rentia atq; submissione animi peto. Sic D. O. M.
Illustrem T. M. bono publico diutissime seruet
incolumem, atq; omni corporis et animi prospe-
ritate cumulet ac beet. Dabam Altorfii Cal.
Quintil: Anno M D C X.

Illustri

T. M.

addictissimus

Ernestus Sonerus D.

ERNESTI

ERNESTI SONERI

Oratio

DE INSOMNIIS, RECI-
TATA PVBLCICE ALTORFII IN
RENVNTIATIONE OCTO MA-
GISTRORVM,

Die ultimo Iunii Anno M D C X.

*Ad Illustrem Generosum & Magnificum Do-
minum, Dominum GOTTFRIDVM HENRICVM S. R. Imp.
Marescallum hereditarium, Baronem in Bappenheim, Do-
minum in Treichtlingen, Academia Nuri-
bergensis pro tempore Recto-
rem &c.*

T qui fundos habent nobiles & sumtuosos, quorum curam distribuerunt colonis, vineas plantarunt, hortos conseruerunt, agros ois generis consperserunt seminibus. Audit: Illustres & Generosi, Nobilissimi, Ampliss: Magnifici, omniu ordinum praestantissimi, tum demum colonoru industriam ac fidem reipsa perspiciunt, remque & operae precium sese fecisse putant, ubi verno tempore prata decenti florum varietate & pulchritudine colorari vident, frutices germinare, arbores florere, luxuriare segetes, ac denique si messis labori sumtuique respondeat: ita qui Ephebea & gymnasia primi instituerunt, quique deinceps eadem magna liberalitate sustentant, haud aliter opinor, consiliorum suorum & impensarum aestimant felicitatem, aut ministrorum Professorumque suorum fidem, sedulitatem, atque prudentiam agnoscunt, quam ex ubere ingeniorum proventu; si hos quidem ex iuventute herbescere, alios produ-

producere florem & certam spem fructus facere, alios ma-
tunitati iam vicinos esse intelligant, itaq; in universum se-
mentem esse factam, ut, quum opus sit, maturas Reip. fru-
ges demerere liceat. Quo respexisse arbitror Viros sapien-
tissimos & Nobilissimos Reip. nostræ, primos huius scholæ
fundatores, quorum memoriam gratâ mente meritò vene-
ramur, quum publicas solemnesq; promotiones in hoc an-
ni tempus rejecerunt, quo terra cultoribus suis, quos hacte-
nus admirabili aspectus amœnitate delectavit, spemq; ran-
tium utilitatis ostendit, nunc iusta laborum præmia uberri-
mâ messe exolvit; ut quasi ad certamen hoc cum naturâ sus-
cipiendum in nostro Literario Campo, aut certè ad imita-
tionem eius nos excitarent. Sipienti sanè consilio, cui æquû
est, ut pro viribus nos accommodemus. Ecce igitur, produ-
ximus heri in conspectum vestrum plantas horti nostri A-
cademici, partim in tenerâ & molli herbâ propter ætatem,
partim etiam in flore & robore adultiori, spes Reipub. non
multo post fructus ingenii ostensuras, viresq; suas ad com-
munem utilitatem patriæ explicaturas. Nunc eas affero ex
agro philosophico, quas diligens præceptotum cultura, & p-
prie ingenii labor ad maturitatem aliquam excoxit, ut iam
utilem Reip. operâ navare, nosq; in arenâ, ut aiunt, semen-
tem non fecisse luculenter ostendere possint: cuius rei vos
iplos mox, uti spero, habiturus sum testes. Prius vero
id agam, ad quod non tam mea voluntas, quàm loci huius
consuetudo, & expectatio vestra me invitant; ut scil: verba
faciam de re aliqua vobis non ingrata, nec à meis studiis aut
professione alienâ. Quanquam tenuitatē & infantiam me-
am lubens agnosco, malleq; ipse aures præbere alii ad di-
cendum instructiori, quàm earum usuram à vobis postula-
re; nunc præsertim, postquam Orator hesternus longè di-
sertissimus suavitate sua & elegantia eas deliciores vobis
effecit. Veruntamen quia eò deventum est, unde referre
pedem non licet, vela facienda sunt, quæ me cunq; tempe-
stas

*Prorektor
Andreas
Dinnerus
V. I. D.*

Atas excipiat. Quòd si favore & benevolentia vestra tenui-
tatem atq; inopiam orationis meæ sublevare non dedigna-
bimini, ut sperare me insignis vestra Humanitas jubet, da-
bo operam, ut nec injucunda, nec prolixa de Natura & caus-
sis Insomniorum ex philosophorù scriniis eruam, vobisq;
simplici & perspicuo orationis genere proponam. Id vero ut
faciatis, mihiq; unius semihorulæ attentionem benignè tri-
buatis, etiam atq; etiam vos oro & obtestor.

Inter omnes operationes animæ, nulla est Auditorum, quæ plus
difficultatis aut admirationis pariat in animis hominù quam
somnia: sive enim objecta moventia unamquamq; facultatem
ad operandum, sive operationis modum, sive id quod consequimur
in operationib. spectes, omnia expedita magis & explorata sunt
in ceteris. Somniorum .a. nec quæ sit causa movens, nec quis mo-
dus ea excitandi, satis liquet: iisque non tantum præterita aut
presentia, sed & futura non raro atq; latentia presentimus, sine
omni rationis discursu aut syllogismo, & quod maximam diffi-
cultatem facit, non vicina tantum quæ nos circumstant, sed lon-
gissimè remota, ad quæ alioqui & propter locorum distantiam,
& propter alia impedimenta nulla humana prudentia pervenire
potest. Qua de causa divinum aliquid videntur somnia, & ab
Arist: demonia appellata sunt, quasi nullam in natura causam
habere videantur, siquidem futurorù cognitio solius putatur esse
Dei, et somniorù interpretationē tamquam divinitus concessam atq;
inter oia divinationù genera admirandam omnes leges celebra-
runt. Ceterum quod contingit plerisque aliis præcognitionum
generibus, quæ circa res contingentes & mutabiles versantur, ut
ab aliis superstitiosè exaggerentur et extollantur, tanquam perpe-
tua & nunquam fallentia, ab aliis .a. imperitis & ignavis causarum
superbè contemnantur & omnino explodantur, idem & somni-
is usu venisse comperio. Epicurus .n. Metrodorus & Zenopha-
nes oem divinandi vim à mortalium animis relegantes somnia
tanquam vanas apparitiones & delusiones imaginum animis nostris
per somnum temerè occurrentium dispexerunt. Ex altera parte
Sticorum

Stoicorum schola nimium somniis tribuens statuit ea esse divina bonitatis concessa hominibus beneficia, ac veluti nuncios voluntatis divinae, unde etiam paulinè suam extruxerunt. Medios reperio Aristotelem, Platonem, Socratem, Hippocratem, Galenum & alios gravis iudicii atq; auctoritatis viros, qui nec nihil, nec parum, nec nimium etiam somniis tribuendum putant: cuius sententiae veritas apparebit, si quid sit somnium, & à quibus causis proveniat, intelligamus.

Principiò a hoc tanq̄ indubitatum & penè ab omnibus concessum statuendū est fundamentum: Insomnia esse motus phantasia in somno. Etsi enim Iamblichus & Avicenna intellectui ea adscripserunt, satis tamen refutantur vel eo solo, quod etiam brutis quibus phantasia est concessa eveniunt, quae tamen intellectu carent; cuius evidentissimum argumentū habemus in canibus, qui nonnunq̄ in somno sublatrant, ingemiscunt, dantque alia signa interiorum phantasia passionum, quae mox cessant, ubi evigilaverint. A quibus igitur & quot causis phantasia in somno moveri atq; affici potest, ab iisdem somnia quoq; proficisci est necesse. At constat ratione & experientia, quorundam somniorum causas esse in ipso somniantis corpore, videlicet humores, cibos, potus, animi perturbationes & cogitationes recentes, quae somnium antegressae sunt: qualia somnia attendunt Medici ut interiorem corporis constitutionem explorent. Nam quibus bilis flava exundat, ii somniant incendia, & rixas: quibus vero atra, iis tetra & caliginosa spectra, funera & carceres per somnum occurrunt: Si sanguis exuperet probus & spirituum copia fulgidus, isti per quietem gaudebunt latis, tractabunt iocosa, loca amena perambulabunt, quin & volare sibi nonnunq̄ videbuntur. Sin verò pituita per corpus diffusa sit, inundationes aquarū, pluvias & imbres obversantes habebunt, in currendo gravitatem & impedimenta varia sentient. Quorum omnium causa est, quia nulla operatio animae fit sine spiritibus, qui idcirco commune animae instrumentum appellantur: spiritus autē suscitantur ex humoribus ab iisq; inquinamenta trahunt ipsorum naturae conformia, quae
postea

postea puras imagines quas deserunt, simul contaminant, haud
aliter atq; oia rubra apparent, quae cernuntur per vitrum rubrum,
et si rubra non sint, communicante scil: vitro & permiscente co-
lorem suum proprium cum colore rei visibilis. Eadem est ratio ci-
borum & potus: cuiusmodi enim sunt ipsi, eiusmodi etiam eva-
porationes de se per coctionem emittunt, quae permixta spiritib.
animalib. phantasia in somno illudunt. Unde prudenter Pytha-
goras sese suosq; discipulos à carniū, fabarū aliorūq; flatu-
lentorū & crassos vapores emittentiū ciborum esu abstinuit, ut
scil: & noctes quietiores transigerent, & animū ad philosophan-
dū puriorem afferrent. De animi perturbationib. curis & cogi-
tationibus profundioribus, quas interdū nimis impressimus,
nihil mirum est, si earundem motus in phantasia durent etiam
per somnum, cessantibus aliis motibus et operationibus sensuum,
à quibus aliquantisper obscurabantur: Vt enim qui navim im-
pellit à litore, aut lapidem projicit, longius protrudit, quam co-
mitetur manus impellens, ita ut cessante manu protrudente, du-
ret tamen motus in navi & lapide: sic quoq; qui fortem motum
in phantasia concitavit, et si postea eum urgere desinat, & ad
alios transeat, nihilominus durat concitatus in phantasia, pro-
fortiori aut debiliori eius impressione. Hucusque igitur perve-
nisse facile est, nec multa de his inter auctores dissensio. At il-
lud explicatu non est facile, quomodo, & à quibus causis illa in-
somnia fiant, quibus non quae in nobis sunt, sentimus, quorumq;
causam moventem nobiscum circumferimus, sed quae vel amicis
nostris ultra Herculis columnas, & ad Borysthenem constitutis
eveniunt, aut eventura sunt, percipimus, vel nobis ipsis insignem
aliquam felicitatem, infortuniumve ab externā causa immi-
nere praesagimus. Talia enim somnia nec rara esse, nec casu eve-
nire certum est. Vix enim multis è millibus unum esse arbitror,
qui non per vitam suam aliquid de seipso, aut familiaribus suis
per somnum haud vano eventu praesenserit. Quin imo rara ex-
titerunt regnorum, urbium, familiarūq; everfiones, quae suas
per insomnia predictiones non habuerint.

B

Exem-

lib. 2. de in-
tellectione
fol. 198.

Exempla infinita proferre possem, nisi supervacaneum la-
borem in re manifestâ & omnibus notâ suscepturus mihi vide-
rer. Quis enim tam in historia Romana hospes est, ut nesciat Cal-
purniam Iulii Caesaris uxorem eâ nocte, quam Caesar in terris ul-
timam egit, in quiete vidisse collapsum domus fastigium, mul-
tisq; vulneribus confectum maritum in sinu suo jacentem? cui
somnia si fidem habuisset Caesar, seq; à Curia abstinuisset postridie,
parricidium corporis sui, viginti tribus vulneribus in Curia pa-
tratum, impediisset. Quis item nescit Augustum Casarem, quâ
ager in Castris decumberet, quo tempore Romani exercitus in
Campis Philippicis concurrere debuerunt, pramonitum somnio
Artorii medici sui cladem evitasse? viderat enim medicus per
quietem, fore, si Caesar in Castris maneret, ut ab hostibus obrue-
retur: quod procul dubio evenisset, siquidem postquam congres-
serant exercitus, castra eius à Bruto capta sunt. Non prætermit-
tam quod recens est de Petro Bembo: refert autem Hieronymus
Fracastorius, vir spectatæ fidei & eruditionis, ex ipsius Bembi
ore exceptum. Habebat Bembus litem cum nescio quo; quum ve-
ro dies instaret, quo à iudice sententia promulgari debebat, pridie
illius diei dicebat matrem enixè ipsum rogasse, ne sequenti die
in iudicium ascenderet: somniasse enim se illum vidisse vulnera-
tum à reo in digito minimo sinistra manus. de quo somnio quum
ipse consolatus matrem fuisset, dixissetq; fallacia esse somnia, in
iudicium processit, ubi post multam altercationem quum à iudice
recessissent, reum dicebat educto gladio percussisse ipsum eodem
digito, qui à matre fuerat demonstratus. Omitto sacra & alia
innumera profana exempla, que passim apud scriptores fide di-
gnos occurrunt. Huiusmodi igitur insomnia casu fieri verisimi-
le non est, quâ tam frequenter eveniant. Quod si cum falsis qui-
bus nullus respondet eventus, cõparata videantur rara esse, non
tamen hinc efficitur ea temerè fortuitoq; fieri. Nã & Eclipses So-
lis & Lunæ raræ sunt, nec tamen Casus eas tribuere fas est. Cur
autem non omnia contingant quæ per somnia ostenduntur, pau-
lò post patebit. Nunc istorum somniorum causam scrutemur.

Credi-

Crediderunt non tantum Stoici, sed & antiquiorum nonnulli,
huiusmodi somnia omnia à Deo immitti, nec ullam habere caus-
sam naturalem: quod ut impium esset negare de quibusdam, ut
de somnio Iosephi, Pharaonis, Nabuchodonosoris & similibus, ita
vanum & nimia credulitatis ac superstitionis esse putamus de
omnibus asserere. Argumentum non leve, ut opinor, est in con-
trarium, quo etiam philosophus utitur; quod scilicet non tantum
prudentibus, bonis & religiosis hominibus, sed improbis quoque &
sceleratis praevisiones istae & recta somnia contingant, ac saepe
magis quam probis: neque semper de rebus ad salutem publicam,
aut propriam ipsorum somniantium commoditatem & emenda-
tionem spectantibus, cuiusmodi Deum immissurum esse credi-
bile est, sed plerumque, aut certe frequenter de rebus levibus, turpi-
bus & perniciosis, ve etiam neutris: quale est illud lepidum, quod
idem Fracastorius refert de M. Antonio Flaminio. Is quum Genua
esset apud Magnificos Saulos, nec satis valeret, animi gratia com-
modato acceperat librum quendam linguae maternas, quem quum
dies aliquot legisset, non adhibita multae cura reliquit super le-
ctulo quodam. mox quum repereretur liber ab eo, qui commoda-
to dederat, quaesitus multum fuit, nunquam autem inventus. quod
quum satis moleste ferret Flaminio amici causa, cui commo-
datum non poterat reddere, per somnium tandem invenit hoc
pactum. Videbatur sibi quaedam domesticis ancillis librum tollere
e lectulo illo, in quo ipse eum reliquerat, quem quum velle pu-
ella in mensam quandam transferre, cecidisse a sebat vidisse li-
brum, fractam alteram de duabus tabulis, quibus contegebatur. quod
perspiciebat ancilla, trepidè librum abscondisse occulto quodam
in loco videbatur. Somnio habito, quum ipsum mane Flaminio
vulgasset, placuit librum inquirere: qui illic inventus fuit, ubi
in somno viderat abscondisse illum puellam, fractam etiam tabu-
la, ut viderat. Ergo interrogata puella, unde librum sustulisset,
& quomodo fracta fuisset tabula, & cur abscondisset, omnia
eodem ordine narravit, quo Flaminio in somnis viderat. Hic
credo, nemo quicquam suspicari poterit, cur Deus hoc somnium
immittere

amittere debuerit. Accedit, quod quæ divinitus offeruntur vi-
sa, non magis noctu in somnis, quam de die vigilantibus ostendun-
tur, ut testatum faciunt sanctorum Prophetarum visiones. Eadē
ratione convincitur, quod neq; à demonibus proficiantur omnia,
quæ sunt Porphyrii & quorundam Platoniorum opinio: Siqui-
dem nulla causa est, cur magis noctu, quam interdiu id facturos
demonas credere debeamus: quum & Socrates demonii sui vo-
cem magis de die vigilans, remq; aliquam minus feliciter sibi
successuram aggressurus exaudi verit.

Magis Physicè Democritus atq; Syneſius loquuti videntur,
nimirum species quasdam & simulacra à rebus ipsis emanare ad
phantasiam nostram, eiq; sese communicare. Veruntamen schola
peripateticorum eiusmodi simulacrorum defluxum non admit-
tit: quippe oporteret ea in medio interjecto recipi, quæ autem ta-
lia sunt, certam ac definitam habent distantiam, ultra quam sese
non provehunt: quemadmodum sonos non ex quocumq; sed
ex certo tantū intervallo audimus. At somnia nullo intervallo
excluduntur, nullis mediis intercipiuntur, sed longissimè distita
referunt, atq; etiam futura representant.

Sed nolo aures vestras tediōsa opinionum commemoratio-
ne fatigare: quin potius quam veriore iudico sententiā statim
vobis aperiam. Causam sanè veriore non invenio ea, quàm
princeps noster Aristoteles natura genius, & prope dicam, ter-
minus sapientiæ humanæ nobis reliquit: quæ quia nec vulgaris
est, nec cuivis obvia, imò etiam à paucis ipsius interpretibus in-
tellecta, libet eam vobis fusius explicare: nec dubito, quin ea
percepta assensuri sitis, & omnem ex animo dubitationem di-
missuri. Statuit igitur is, quum innumera penè lateant in ani-
mâ nostrâ eorum quæ sensimus aut intelleximus imagines, mo-
veri eas à rebus externis, quarum imagines sunt, motu quodam
peculiari; ita quidem, ut quæcumq; rebus ipsis eveniunt foris,
phantasiæ per motum istum communicentur, qui similiter dispo-
nit imagines in animâ, quomodo res externæ afficiuntur: Et hūc
motum non esse imaginum aut simulacrorum effluentium ex re-
bus

bui per medium, ut voluit Democritus, sed esse rei ipsius externa
in phantasia actionem, medio quidem aliquo interposito, nullū
tamen motū aut affectionem in se recipiente, unde etiam huiusce
medii major aut minor quantitas, crassities, tenuitas, longitudo,
nihil vel confert, vel officit. Hic non dubito motum istum multis
imaginarium & ad libitum confictum, hancq; rationem somni-
orum absurdiorem, aut certè minus probabilem visum iri, quam
quas supra repudiavimus. Quem tu, inquit, motum in somniis
nobis somnias? Ipse Philosophus docet, in omni motu agens ne-
cessario jungi cum patiente, sive immediatè, sive medio aliquo,
quod ipsum tamen motum in se prius recipiat, quàm eum patien-
ti communicet: quomodo enim aër inter me & focum interje-
ctus calefacere me potest, nisi ipse prius à foco incaluerit? aut
quomodo manus mediante baculo lapidem impellere possit, nisi
ipse quoq; baculus moveatur? Sustinete quæso, & num similis in
naturâ motus aliquis reperiatur, mecum dispicite. Torpedo pi-
scis marinus manui piscatoris stuporem inducit, ut rerum natu-
ralium scriptores confirmant, etiam si eam non tangat nisi medi-
ante reti, aut perticâ. Num tu igitur rete, aut perticam stupefa-
ctam quoq; dices? Lapis Herculeus Magnes dictus acum ferream
tabula impositam, ipse sub tabula motus, motu suo circumducit,
quiescente tabulâ, aut quocunq; corpore intermedio. Idem trahit
ad se ferrum per medium aërem aut aquam, non attracto prius
aëre vel aqua. Quod si vim quandam trahendi ferrum aëri in-
termedio communicatam à Magnete dicas, cur igitur aër inter-
medius per istam vim ferrum attractum non sibi detinet, sed il-
lud dimittit ulterius ad ipsum magnetem? Est præterea virtus
quædam loci nativi magnetis, quæ eum ad se vergere ac respicere
cogit, ubicunque tandem fuerit, sive in nostro orbe, sive ad In-
dos transferatur: quem hic motum in tam vasto medio rece-
ptum imaginari potes? Ecquid de unguento stellato dicendum
putabimus, quod vulgo armarium vocant, nostri die Wassen-
salb? Negare quod sensus, & experientia, quod fides item tot
gravissimorum hominum confirmat, extrema est protervia

Com. 17.

atq; vesania. Quis v. in eo curationis modo in medio motus excipitur? Audiamus, quæso, etiam Alexandrum Aphrodisæum, doctissimum Aristotelis interpretem, cuius tanta fuit auctoritas olim, ut qui ex ipsius scholâ non prodisset, Philosophus non haberetur. Is in 1. Meteorologicorum dubitans, quomodo Sol calefaciat & igniat aërem, quum eum non attingat, quippe interjectis Veneris, Mercurii & Lunæ spheris, quæ impatientes sunt, neq; aptæ recipere calorem, quem postea aëri tradant. Respondet dubitationi, nihil prohibere quo minus per corpora aliqua, quæ ipsa quidem affectionem aliquam suscipere nequeant, aliud tamen aliquid eam patiatur: non enim quodvis à quovis pati aptum esse; aptum tamen esse posse, ut ipso ceu medio, impatienti licet, agens utatur. Exemplo rem declarat. Idem Sol per vas vitreum aqua frigida plenum trajiciens radios, incendit et perurit paleas, quæ ultra vitrum posite sunt: neq; tamen necesse est prius incendi & comburi vitrum aut aquam, & sic deinceps incendium transire ad paleas. Pariter inquit Sol calefacere aërem sublunarem potest, et si interpositæ spheræ inferiorum Planetarum non calefiant. An non etiam colores corporis objecti ex intervallo oculos nostros afficiunt? & tamen aërem interjectum haudquaquam colorari videmus. Ecce igitur ut non necesse sit medium semper eandem affectionem pati, cuius communicanda se præbet ministrum. Ad conjunctionem autem sive contactum agentis & patientis, satis est in quibusdam medio aliquo tangere: per vacuum enim interpositum nunquam transiret eiusmodi operatio, quia vacuum nullum est medium: in aliquibus autem aliquid præterea requiritur, quod aliquando proximè tetigerit: nam unguenti armarii nulla est vis sanandi vulnus absens, nisi applicetur telo quod vulnus fecerit, adeoq; rem vulneratam immediatè aliquando tetigerit. Fidem quoq; faciunt jam dictis multa alia, quorum certa & indubitata extant testimonia. Cujusmodi est, quod qui lupi rictum inspexerit obmutescit, quum tamen is qui medius inter lupum & inspicientem existit, aut ei proximè adstat, nihil patiatur mali, modo oculos claudat vel avertat.

at:

at si malum istud medio communicaretur, multo magis, aut sal-
tem non minus illum, qui medius extitit, luem excipere & ob-
mutescere oporteret. Fertur quoque de iis qui aliquando à serpen-
te laesi, aut canis rabidi dente sauciati fuerunt, eorum interven-
tu vulnera aliorum aggravari, vitari gallinarum accubitus, et
pecora facile abortire, illas alius in eodem aëre cum ipsis versan-
tibus. Sic lippus eorum tantum oculos contaminant, qui ipsos ad-
spiciunt, ceteris in eodem conclavi salvis, licet vicinioribus. Sic
vetula aspectu infantes fascinant, sine infectione medii. Hac &
similia, nisi vehementer fallor, evidentissime demonstrant dari
in rerum naturâ actiones, ubi agens & patiens tangunt se quidē
medio aliquo, motus tamen agentis in medio isto non recipitur.
Quid mirum igitur si hoc modo phantasia quoque à rebus ex-
ternis moveri dicamus? praesertim si hac ratione somniorum po-
sitâ, & ferè solâ, omnes facile absurditates, quas patiuntur alio-
rum sententia, evitemus, & omnes difficultates nullo labore
expediamus & superemus. Video quid dubitationem facere
possit. Dicet fortassis aliquis, exempla à me allata esse tantum
eorum in quibus agens & patiens sunt eiusdem generis, ut quan-
do vis corporea agit in corpus aliud, veluti lippus oculus in ocu-
lum sanum, rictus lupi in fauces sani hominis: diversam autem
esse rōem istorum motuum, quos in phantasia à rebus externis su-
scitari dicimus, quum affectiones istae sint spirituales, ut & ipsa
phantasia, res autem externa ut plurimum corporea: non pos-
se igitur corporeas affectiones ciere motus spirituales in phantasiâ.
Sed profecto hoc nullius est momenti; nam neque equus qui visui
tuo obversatur foris, eiusdem est generis cum eo qui in oculis tuis
est: neque qui in oculis est, eiusdem est generis cum eo qui in phan-
tasia & intellectu; & tamen alter istorum movet alterum. Si-
militer imago speculi, corporea affectio non est, & tamen move-
tur ad motum corporis objecti cuius est imago. Quâ igitur facili-
tate imago hac equi primo in phantasia genita est ab objecto ex-
terno, eadem rursum ab eo moveri potest. At genita est, inqui-
unt, mediante sensu: idcirco enim imago Bucephali est in phan-
tasia

phantasia tua, quia eum aliquando vidisti, aut de eo audivisti: quae
vero per somnium apparent, non illabuntur per sensus, sed recte
petunt phantasia. Objiciunt & illud; nihil esse in intellectu aut
phantasia, quod non prius fuerit in sensu, Ex quo omnino effici
videtur nihil externum movere posse phantasia, nisi per sen-
sus intret, ideoq; commentum esse hanc Aristotelicam somnio-
rum rationem. Quomodo illud philosophorum axioma intelli-
gendum sit, mox dicemus: nunc vero manifestum faciamus phan-
tasia & res externas, sive corporeas sive incorporeas, posse se-
mutuo afficere. Id vero spero me facile à vobis obtinere posse,
si ipsam phantasia in corpus non modo proprium, sed etiam ex-
traneum, imo & in alterius phantasia agere posse proba vero,
sine medio sensuum, nullam fore causam, cur quis eam ab extra-
neis sive corporeis sive incorporeis similiter pati posse negare de-
beat: praesertim quum eius natura magis in patiando consistat,
& patiatur indies ab affectibus corporeis organorum sensuum;
puta à sono aurium, sapore linguae, colore oculorum &c.

Et quidem quod in corpus proprium plurimum agere, illud-
que immutare possit phantasia, infinitis experimentis constat.
Quis enim nescit mulieres utero gerentes, si quid impensius con-
cupiverint, reiq; negata phantasia diutius torqueantur, eius ve-
stigium imprimere corpori foetus: est autem foetus pars corporis
ipsarum quam diu eis est adnatus. Quis nescit multos ex con-
spectu vulnere aut sanguinis, quo terretur ipsorum phantasia,
in animi deliquium incidere? Infantes lumbricorum morsum,
cuius sensus in somno ad phantasia defertur, dormientes imi-
tantur masticando: quod multo conspectius est in gaseonibus
& parasitis, quibus ex phantasia conspecti edulii protinus saliva
moveretur, & tanquam praesentem cibum ore mandunt. Illud ve-
ro proorsus mirabile est, quod refert Thomas Rodericus à Vega
doctissimus Hispanus, Medicus & Philosophus summus, se neq;
à vulgaribus, neq; à paucis testibus accepisse, in ea melancholia
specie, quae Hydrophobia dicitur, ex morsu canis rabidi orta, tan-
tam aliquando fuisse vim imaginationis, ut egrotos non tantum
ad latra-

artis fol. 123

ad latratum & ambulationem caninam coegerit, sed eo usq; perdo-
xerit, ut frustra & simulacra canum in eorum urinis conspecta fu-
rint. Nec minus admirationis habet, quod idem refert de Hispano
quodam, qui quum ex febre ardenti decumberet, & frequenti deli-
rio postulasset concedi sibi natationem in illo stagno (monstrabat a-
pavimentum cubiculi, quod stagnum esse imaginabatur) constare
enim sibi, quod ab ea natatione convalesceret, permissus tan-
dem fuerit à Medico. Quum ergo post aliquantum temporis spacium
supra pavimentum cubiculi crebro sese cum summa voluptate vo-
luttasset, dixisse eum, jam aquam sibi ad genua adscendere, optare ta-
men eam ascendere altius: paulo post latiore factum clamasse, jam
aquam inguina tangere, et sic deinceps secundum imaginationis con-
cepta aquam subinde ad guttur usq; accrevisse, & tum hilari facie ex-
pro-nunciasse, id quod superveniens medicus verum deprehendit. Quis
quæso negabit istum hominem propria imaginationis vi et efficacia
ad corporis sanitatem rediisse? Ecquam etiam causam afferre ali-
am possumus, cur qui oscitantem aspexerit, ipse quoq; cogatur osci-
tare, nisi quod oscitationis phantasia, moveat propria oscitandi in-
strumenta facile mobilia? idem in sternutatione & aliis experie-
mur, nisi majori vi ad ista opus esset, & instrumenta non adeo relu-
ctarentur. Eadem est ratio, cur in armentis et gregibus brutorum,
uno bibente aut mingente, idem faciant cetera: moventur enim
eadem partes corporis phantasia rei conspectæ.

Sed fidem penè superat, quod diximus phantasia non tantum
proprium, verum etiam aliud extraneum corpus, alteriusq; phanta-
siam movere posse. Et quanq; id pleriq; negant, experientia tamen
verum esse testatur, licet rarius eveniat ob varia impedimenta. Gel-
lius refert in Noctibus, gentem quandam in Italia fuisse Marsos, or-
tam à Circe filio, cui priusq; cum externis cognationibus permixta
atq; corrupta esset, vi quadam genitalem datum fuerit, ut serpentum
virulentorum domitores essent, & incantationibus medelarum mi-
racula facerent: quod sanè haud aliunde quam ex forti imaginati-
one, qua eos quos curare debebant, comprehenderent, fieri potu-
isse reor. Verbis enim & incantationibus vim tribuere vanum est.

C Quod

Quod si vim quandam salutarem & alexiteriam corpora ipsorum
expirasse velis, cuius contactu serpentes domiti, & agri sanati fue-
rint, poterat sanè id fieri sine incantatione aut cogitatione de agris
suscepta: quod tamen factum non est. Incantatione igitur usos puto, non
quod eius virtute quicquid efficerent, sed quia dum incantationi animam
intenderent, imagines curandorum interim in phantasia sua fortiter
versarent, eisque sanitatem cuperent. Contrarium de Psyllis scribitur
& aliis quibusdam Africa familiis, quod earum laudatione prata in-
tereant, arbores exarescant, emoriantur infantes. Vtrum hic effica-
ciam laudationi tribuemus, quae verbis peragitur, an potius phan-
tasia, quae laudationi intenditur? Huc quoque, quod de Basilisco nar-
ratur, parum abest quin referam. Quum enim visio fiat non extra-
mittendo aliquid, sed recipiendo, ut satis demonstrant peripatetici,
quae causa est, ut si prior conspiciatur ab homine Basiliscus, ipse mo-
riatur: si vero prior hominem conspexerit, eum necet? Si aspectu hanc
necem peragi velis, contrario modo fieri debebat, & is prior mori, qui
visu alterius mortiferam speciem prior recepisset. Ego vero. Auditores,
hanc suspicor esse causam, quod is, qui prior alterum intuitus fuerit,
prius etiam imaginationis vim & aciem in eum dirigat, ipsumque con-
fodiat. Sed maneat haec lis sub iudice. Illud credo nemo mihi negabit
propter auctoritatem summi viri Augustini, quod ex eo refert Carda-
nus. Vir quidam Præstantius nomine, petierat à quodam Philosopho
solutionem nescio cuius dubitationis, quam quum Philosophus detrectas-
set, forte imparatus, nocte sequenti vidit Præstantius, tametsi vigi-
labat, adistere sibi Philosophum, ac dubitationem solvere, moxque abire.
Postero die quum Præstantius eundem obviam sibi factum interro-
gasset, cur pridie rogatus nolisset questionem solvere, nocte autem in-
tempesta & venisset ad se, & dubitationem aperuisset, respondit Phi-
losophus: non equidem ego adveni sed somnians visus sum tibi hoc
officium prestare. Attendite quæso, phantasia philosophi dubii solu-
tionem somniantis, in tantum potuit permovere phantasiam Præstan-
tii vigilantis etiamnum, ut is adistere sibi philosophum, eumque au-
dire se putaret. An dubitatis amplius moveri phantasiam posse à re-
bus externis non moto prius sensu? Forsan à rebus saltem corporeis
eam moveri non posse arbitramini? Dicite mihi ergo, cur qui labo-
rant antipathiam cum felibus, feles in eodem conclavi occultatos sen-

stant, eorumq; presentia angantur, horreant, sudent? quos tamen
neq; visu, neq; auditu, neq; olfactu se deprehendisse fatentur. An
non idcirco fit, quia feles prius movent phantasiā, (intus. n. angī
incipiunt) exinde motus in corpus resultet? Cur item occisorum ca-
davera horrore incutiunt interfectiorib; transeuntib; ignaris eti-
am quod ibi lateant? Sed frustra sum ut plurib; hoc ostendere laborē.
Ex dictis luce meridianā clarius patere arbitror moveri phantasiā
nostram posse à rebus externis, quae per sensus non intrent. Quod a-
dicunt Philosophi, nihil esse in intellectu et phantasiā, quod non pri-
us fuerit in sensu, id sano modo accipiendum est. Neq; n. hoc volunt,
prorsus nihil imaginari nos posse, nisi quod sensu perceperimus pri-
us: quippe hac ratione nihil etiam per nos ipsos nostrā sponte inve-
nire possemus, sed omnia prius inventa vel audivisse, vel vidisse
oporteret. Repetat unusquisq; memoria sua somnia, & ea consulat:
quoties vidit in somno personas diversissimas in unam personam,
coaluisse, loca item distantissima conjuncta fuisse, & infinita alia
quae nunquā confusa vidit, neq; audivit? Sed hic est illius axioma-
tis verus sensus: De nulla re nos quicq; imaginari, aut cogitare posse,
quae vel ipsa aliquando, vel saltem eius partes per sensum, non in-
gressa sint. Nam Hippocentaurum nunq; imaginari possem, nisi &
equum & hominem aliquando distinctos vidissem, ex quib; is com-
ponitur. Sic neq; Sirenas cogitatione comprehenderem, nisi & vir-
ginem conspexissem & piscem. Non est a. necesse, ut quae phantasia
conjugere potest, eadem quoq; re ipsa sint conjuncta, et sic aliquan-
do sensu percepta. Quarumcunq; igitur rerum imagines vel totas,
vel secundum partes semel per sensum accepit phantasia, earum po-
stea varias affectiones sentire potest sine sensu, non aliarum. Unde
fit, ut somnia nulla habeamus de iis, quae ad oculos auresve nostras
nunq; pervenerunt, sed de amicis tantum & notis, quorum imagi-
nes vel semel tantum aliquando ad phantasiā memoriāq; nostrā
p; sensus externos introiverint. Est. n. phantasia veluti speculū, in
quo relucet imagines rerū externarū: qđm igitur in speculo ima-
go mutatur & conformatur rei externae quā representat, ita etiā
imago in phantasia insequitur mutōem rei externae: & ut eius objecti
externi, cuius species ad speculum non ptingit, nulla etiā mutatio in
speculo relucet, ut cunq; extra in varias se mutet formas: ita etiam

cuius rei imago in phantasia nostrā per sensum nunq̄ intravit prē-
us, eius fortunā & casus neq; per somniū neq; vigilantes percipimus.

Non est a. necesse, ut quoties motus ille in phantasiā fieri debet,
toties de novo per sensus externos res objecta sese insinuet: sed satis
est semel per eos influxisse: q̄m in curatione vulneris absentis per
unguentū armarium sive stellatū, non est necesse, ut telum cui appli-
catur unguentū perpetuo tangat vulnus, sed satis est tetigisse semel.

Concludamus igitur somnia ista, quæ neq; à causis internis, neq;
à Deo immediatè immittuntur, esse motus phantasia factos à rebus
externis, quarū aliquando imagines, per sensus externos ad phan-
tasiā sunt illapse. Et huic motui similes sunt loquutiones angelo-
rum ac demonū: quā illi aliquando phantasiā nostram etiā dum vi-
gilamus, pcellunt: unde nonnunq̄ videmur nobis audire vocem an-
geli aut demonis suadentis aliquid aut dissuadentis: q̄ tamen vocem
proximè adstantes minimè percipiunt; nempe quia non est sonora
per aures ingrediens sed tacitus & occultus phantasia motus. Talis
fuit vox demonii Socratis, quam præter ipsum nemo exaudivit. Et
hinc, opinor, Aristoteles somnia appellavit demonia, quod similia
sint loquela demonum.

Verum intorqueat hic aliquis contra me telum, quo supra fuga-
vimus antiquos: Si .n. imagines in phantasia ab objectis suis exter-
nis moventur, nulla causa est, cur id noctu magis & in somno, quā
interdiu fiat. Huic paratum habet responsum philosophus: Omnino
illos motus non minus fieri de die, quā nocte, verum nocte à dor-
mientibus magis percipi, quum nox sit tranquillior, unde etiam so-
nos ex longiori intervallo tum audimus: interdiu autem omnia
agitantur & turbantur tam interna q̄ externa. sensus in presentib.
objectis occupantur, ac subinde novis rerum imaginib. phantasiā
interpellant & distrahunt. Adde quod motus, qui à sensu ad phan-
tasiā tendunt sunt vehementiores: quare mirum non est, si imbe-
cilliores à rebus externis factos obscurent, veluti minus lumen ma-
joris presentia. & dolor remissior unius partis, ab acutiori in alia
parte obscuratur. Neq; tamen semper ita latent isti quoq; , quin ali-
quando se prodant etiā in vigilantib. atq; in corpus redundent. Nam
non raro in subitaneum resolvimur gaudium, & exultamus sine
causā

causâ manifestâ: aut contra graviter percellimur animo, atq; in mæ-
vorem conjicimur, palleſcimus, animo linguimur, corpus concuti-
tur horrore, sudore perfunditur, aures tinniunt, & id genus alia pa-
timur, quorum tum temporis rationem nullam reddere possumus.
Distinctius vero istos motus sentimus in somno, quia tum sensus ex-
terni à munere suo feriantur, nec phantasiâ interpellant. Hæc quoq;
ratio est, cur Melancholici aliquando futura presagiant: dicuntur n.
somnia similes, & melancholicorû deliria, vigilantium somnia
appellantur. Ut enim animus somniantis omnium sensuum exteriorum
organa ceu otiosa suspendit ac deserit, interiores a. phantasia
motus tantum percipit, qui somnia dicuntur: ita Melancholici, dū
natura sua indulgent, animū ab externis abstrahunt et intus quasi
perpetuam tranquillitatem habent, non interruptam perturbatio-
nib. sensuum, unde contingit iis magis percipere istos motus à rebus
externis in phantasiâ absq; sensuum ope transeuntes, quàm aliis ho-
minibus, qui animum potius in objectis sensilibus occupant. Idem e-
venit illis, qui in ecstasi aut profundo animi deliquio detinentur:
quia n. omnium sensuum operationes in iis cessant, nec animus in-
vitatur ad percipiendum motus sensibilium presentium, fit non ra-
tō ut Patria, parentum & amicorum fatum jam inchoatum & post
demum consummandum presentiant, & resuscitati prædicant. Hu-
jusmodi cōt, quod Plinius refert de Hermotimo Clazomenio eius a- 1. 7. c. 52.
animā relicto corpore errare solitam, vagamq; è longinquo multa an-
nunciasse, quæ nisi à presenti nosci non posse videbantur, corpore in-
terim semianimi, nimirum ecstasi pati consueverat Hermotimus,
quam non intelligentes adstantes, neq; rationem videntes, quâ lon-
ginqua percipere posset anima in corpore manens, animā eius relicto
corpore oberrasse falso crediderunt. Sed fluctuat adhuc animus du-
bitatione circa futurorū præsagia: nam quæ nondum sunt, quomo-
do ea phantasiâ movere possint? Difficilis sanè modus: solvitur
tamen si statuamus, quemadmodū res quæ præterierunt, sui vestigia
relinquunt, ita eas quæ futura sunt, indicia quadam præmittere, quæ
quidem indicia, utpote jam actu presentia movere possint. Manife-
stum est hoc in tempestatib. quarum mutationis signa præcedentia
etsi à nobis nō animadvertuntur, à gallo tamen gallinaceo, pavone,
C 3 hi un-

hirundine et aliis bestiis, quarū sagacitati hanc prerogativā natura cōcessit, deprehenduntur, nobisq; voce ac cantu annunciatur. Accedit quod q̄ futura sunt, non raro tanq̄ p̄sentia et jam confecta in aīo consultoris, & autoris phantasiā hereant, unde cōmunicari possunt non ut futura, sed ut p̄sentia. Postremo quæret quispiam, si ita res habet, cur non oīa eveniunt, quæ somniantes videmus? Ad hoc respondere non est difficile: non n. ad fatalē necessitatem oīa cogim⁹, aut cursu irrevocabili cuncta ferri censem⁹. Hæc natura contingentium est, ut fieri et non fieri possint. Multa interturbat casus atq; fortuna: multa prudentū consiliis evitantur & corriguntur: plurima divina p̄videntia inexplicabilis impedit ac dissipat. Sæpè coguntur nubes, nō tamen p̄petuò sequuntur imbres: multi apparantur & instruuntur exercitus, nec fiunt bella: non raro apparent p̄sagia pestis, nec sequitur strages: neq; oīs fumus in flammam exardescit: & in summa ut cum philosopho loquat, non oē fit, quod futurū erat, neq; idem sunt τὸ ἐσθιδρον ἢ τὸ μέλλον. Adde quod plerunq; turbantur & confunduntur phantasmata inter se: imagines, n. naturam humorum aut ciborum referentes cōmiscantur cum phantasmatib, extrinsecus motis, eaq; adulterant, deturpant, adeoq; nonnunq; monstrosa efficiunt, ut vix quicq; proprii & puri retineant. Unde ebriorum somnia, et q̄ post cibum contingunt, ut plurimum sunt falsa: quæ a. peractā cōctione, sedatis humorū motib, spiritibusq; depuratis obrepant, ut matutina, plerunq; veriora sunt. Est, n. tanta vis multitudinis vaporum è cibus, humorumq; ebullitione ascendentium, ut non tantum phantasia motus à rebus externis suscitatos obscurare & depravare possint, verū etiam, ut oīo non percipiantur efficere: quā de causa dixit

4. hist. aīal. philosophus pueris ante V. annū nulla contingere somnia, aut valde
 10. & 7. hist. obscura quorum vix meminisse possint: imo hinc est, quod qdam, ut
 animal, 10. idem asserit per oēm vitā. nulla videant insomniā, quales Plutarch.
 de defectu quoq; commemorat: Herodotus a. de Atlantib, Africa populis in
 oraculorū universum testatū reliquit: p̄pter celerem scil: motum spirituum. Vt
 propè finē. n. rota celerrimè in gyrum acta non moveri, sed quiescere videtur,
 Herod. li. 4. nec quicq; distinctum in eā notare visus noster potest: ita etiam in
 celeri spirituum & phantasmatum motu accidit phantasia, ut viden-
 da nihil videat. De Nerone quoq; Suetonius refert, q; nulla somnia
 habuerit, nisi post interfectam matrem: verisimile est enim, tum esse

sceleris conscientia refraxisse animum, spiritusq; defecisse, unde mo-
sus eorum rarior & tardior, ideoq; perceptibilis extiterit. Confusio-
ne igitur imaginum à diversis causis motarum accidit, ut raro hu-
iusmodi motus sinceri à phantasia dignoscantur: quapropter etiam
matutina somnia raro sunt pura et recta, sed plerunq; sub specie ali-
qua similes externas representant: ut si vis mihi ab hoste immi-
neat, occurret fortassis in somno ursus, vel latro: amicus v. aut be-
nefactor sub patris aut numinis alicuius specie sese mihi offeret. Hinc
ait philosophus, qui noverit similitudines perspicere, eum optimū
& artificiosissimum fore somniorum iudicem atq; interpretem. Sic
legimus de Iulio Cesare, quod quum apud statuam Alexandri Ma-
gni quodam die ingemisset, quasi eā atate adhuc nihil insigne gef-
sisset, qua Alexander imperium orbis adeptus fuerat, nocte sequen-
ti somnia verit, se stuprum matri intulisse: quo ostento interpretes
responderunt significatum ipsi imperium terra, quae esset oīm ma-
ter: rectius fortassis interpretabimur Matrem Romam patriam
ipsius, cui stuprum quodammodo intulisse videri potest mutatione
status Reip. Idem Iulius eā nocte qua cadem eius antecessit, visus si-
bi est inter nubes volitare, & cum Iove manus jungere: indicio
haud obscuro, quod mox inter divos referendus esset. Accia ma-
ter Octavii, quum eum utero gestaret, somniavit viscera sua ad si-
dera efferi, explicariq; per omnem terrarum caliq; ambitum. Visce-
ra scilicet: filium Octavium significabant, cuius potentia in terris usq;
ad divinitatis opinionem sese erat explicatura.

Sed ecce, dum in eo sum, ut occultos phantasia motus vobis pro-
bem, interim re ipsa illos in me experior. Dum .n. hanc telam perte-
xere intendo, visus sum mihi audire voces istorum Candidatorum
ornatissimorum rogantium & urgentium, ut ex hoc somnio evi-
gilem, atq; orationis meae cursum ad finem inflectam: ut quod ipso-
rum virtuti et eruditioni premium jam dudum decrevit ordo phi-
losophicus, tandem exolvam, votumq; ac desideria ipsorum exple-
am. Visus quoq; mihi sum audire voces vestras de aurium satietate
conquerentes, ac deprecantes pro istorum honoribus maturandis;
Agite igitur, abrumpam & visioni parebo.

Sequuta est renuntiatio.

SPLEN-

SPLENDIDO ET NOBILISSIMO EQVITI GVILIELMO
A WENSE &c. DN: ET AMICO
meo charissimo,

VLTA sunt caussa, Nobiliss: Guilielme, propter quas hanc de Philosophia orationem Tibi inscribendam esse duxi: duæ autem potissimum me permoverunt, quarum præcipua est admiratio Virtutis Tuæ atque Humanitatis, quam ita cum generis splendore conjuxisti, ut nesciam, utrum in te magis admirer; certè utrumque suspicio, quum ita se mutuò ornent, ut fulgida gemma ab operoso auro gratiam accipit, & refert vicissim. Altera est, quod hætenus

solebas

Meas esse aliquid putare nugas;
& hanc ipsam orationem, suâ dignitate & merito nullam, Tuo tamen iudicio, ex amore mei profecto, aliquã, quàm Tibi placere sæpè testatus sis, nondum sum oblitus. Quare eam lubens emanepo, & quicquid mihi in ipsam juris fuit, Tibi totum transcribo. Tu, si ita videbitur, foetum hunc præmaturum & crudum, utpote sub brumâ paucis diebus nâtum, pro Tuo in me & ipsum favore, complectere, fove, & Virtutum Tuarum splendore gratiosiorẽ effice: me vero honoris ac nominis Tui studiosissimum, ut fecisti hætenus, redamare perge. B. V. Dabam Altorfii: Calend. Quintil. Anno cl^o cl^o c^o x.

T.

omni studio & fide

Ernestus Soveras D.

ERNE-

ERNESTI SONERI D.

ORATIO DE VITA CON-
TEMPLATIVA, RECITATA IN PRO-
MOTIONE BACVLARIORVM ALTORFII
xx. Decemb. Anno clō Iō c ix.

Ad Splendidum & Nobiliss. Dn.

G V I L I E L M V M A V V E N S E,
EQVITEM LVNEBVRGICVM, &c.

*Eleberrimus ille Rhetorum Isocrates, quum in convi-
vio à sodalibus rogaretur, ut in medium aliquid de elo-
quentia sua fonte proferret, id munus à se ita depreca-
tus est: Quæ præsens, inquit, locus & tempus exposcit,
ego non calleo: quæ ego calleo, nec loco præsentis sunt apta, nec tem-
pori. Eâdem ego deprecatione, et si paulo aliter, hodierno die apud vos
uterer. Auditores illustres & Generosi, Magnifici, omnium ordinũ
præstantissimi, nisi me expectatio vestra, quam, quantum in me est,
fallere non debeo, & istorum quatuor juvenũ merita, quorum vir-
tuti Collegiũ philosophicum in hac splendidissimâ luce præmium per
me exolveri voluit, ad dicendum impellerent, immo cogerent. Nam
quod huic loco conveniat, qui toties gravissimorum & eloquentissi-
morum hominum voce personuit, ego in philosophorum & Medico-
rum umbra educatus, & neq; ingenio ad dicendũ aptus, neq; instru-
ctus arte, proferre nequeo: quæ vero ex istorũ scholis sine ambitio-
so verborum cultu hausi, ea istum orationis splendorem, qui politas
vestras aures decet, vel oïo non recipiunt, vel certè à me non expe-
ctant. Verum quum frustra me deprecaturum esse, atq; omnium ocu-
lis & vultu ad dicendum aliquid invitari intelligam, sanè permit-
tam me Humanitati vestra, & si minus expectatione atq; aurib. ve-
stris dignum, saltem præsentis actui conveniens, aut non omnino ali-
enum quidpiam profari conabor, genere quidem orationis philoso-
phico, quod nec fastu turgeat, nec vilitate aut impuritate planè sor-
descat, sed aptum sit rationum momentis comprehendendis. Dicam
D autem!*

autem De Vita Contemplativa, quantum praestet activa & ef-
fectiva, & quod nihil praestantius datum sit Homini-
bus Cogniti-
one; idq; eâ moderatione, ut, quod malorum oratorum est, si nulla
aliare, saltem brevitate vobis placeam. Quod dum facio, obsecro
vos & obtestor, ut benevolentia vestra aurâ cursum orationis meae
prosequi velitis, quo ea, veluti secundis subvecta ventis, quem sibi
proposuit, scopum consequatur.

Iam vero vnumquemq; vestrum intelligere arbitror, non de
quâvis contemplatione sive cognitione sermonem mihi esse
institutum: non n. de ea dicere est animus, quæ ad aliud quid-
piam sive persuadendum & docendum, sive agendum aut faci-
endum est directa; qualis est Theologorum, Jurisconsultorum, Medicorum,
cæterorum item artificum cognitio, quam passim hodie *θεω-
ρίας* appellatione dignatur, dum horum alios Theoricos, alios
Præcticos parum consideratè cognominant: Sed de illa, quæ Græ-
cis *ἀπλῶς & κρείως θεωρία* dicitur, quæ sibi ipsi finis est, in seip-
sa subsistit & acquiescit, nec tendit ulterius ad operationem.

Huius quanta sit dignitas & præstantia, vel ex eo satis clarè per-
spici potest, quod, si fas est homini aliquid de Deo balbutire, re-
cta ratio cogit, non aliâ ei attribuere operationem, quàm con-
templationem: aut, ut planius dicam, ipsam Dei felicitatē, quâ
æternum fruitur insatiabiliter, nihil esse aliud, quam contem-
plari, ut gravissimus auctor, summus Aristotelis interpres Ale-
xander ostendit. Quum enim nefas sit, atq; à cõmuni omni-
um hominum, quotquot divinitatis sensum aliquem habent,
opinionem remotum, credere Deum vel sensus & operationis o-
mnis expertem esse truncum, vel inertem & ociosam mentem
dormientem Endymionis somnum, necesse est sanè ei aliquâ
ἐνέργειαν vitæ intellectivæ adsignare. In eo enim pariter omnes
consentiunt, vivere Deum, & intelligere. At quum vita, quæ
ex intellectu traducitur, triplex sit, Contemplativa, Activa &
Factiva, (Græci commodius *θεωρητικῶν, πρακτικῶν, & ποιητικῶν*
dicunt) atq; inde triplex prodeat operatio, *θεωρία, πράξις &
ποίησις*, certum est *πρακτικῶν* Deo competere nullo modo posse,
multo vero minus *ποιητικῶν*. Est enim vita practica, quæ ex vir-
tute

tute morali ad honestatē est composita, moderatrix affectuum
& perturbationū. Atqui ὁ θεός sublimius & excelsius est, quam
vt istos furentium perturbationum flatus ac tempestates senti-
at: humani animi est ista humilitas, vt, velut in alto mari exposi-
ta rupes varios ventorum & fluctuum impetus patitur, sic ipse
quoq; variorum & vehementium perturbationum motū im-
pelli, affectuū cupiditatib. rapi atq; percelli possit: Deus O. M.
vt est supra hanc sortem, extra omnem fortunæ aleam positus,
fruiturq; sempiterno ac felicissimo ævo, ita neq; turbari adver-
sis, neq; secundis rebus affici potest. Accedit quod omnes vir-
tutes ethicæ exercentur cum *πραγμάτῃ* quæ finis est consulta-
tionis; consultatio a. omnis de rebus incertis suscipitur, quæ a-
liter evenire possunt: (non minus enim stultum est de rebus o-
mnino certis, quam de impossibilibus deliberationem institu-
ere.) Mens vero divina non operat̃ incerto eventu, nihil ei ob-
scurum quod agit, nihil incertum, aut dubium, vno intuitu me-
dia & finē cognoscit, non disponit calculos, aut rationis discursu
demum investigat, qua viā ad finē perveniat nullum, ei ob-
stat impedimentum, expedita sunt omnia. Audiamus a. ipsum
Philosophum in divino opere Ethicorum divinē in hanc sentē-
tiam differentem. Quales nam, inquit, actiones diis immorta-
libus attribuere convenit? iustas ne? sed ridiculi sanē viderent̃,
si commercia facerent, deposita redderent, atq; alia huiusmodi
inter se contraherent. Num quid fortes, vt formidolosa sustine-
ant, periclitenturq; quia honestum sit? An liberales? sed cui da-
bunt? absurdum quippe, si etiam nummum, aut tale quidpiam
eis adesse dicamus. Si temperantes eos esse asseruerimus, quid
nam eiusmodi essent? si quidem quod pravas cupiditates non
habeant, molesta atq; invidiosa laus est. Si demum omnia per-
curramus, quæ ad actiones morales attinent, parva & indigna
diis esse videbuntur. At vivere deos oēs existimant, quare etiā
operari: ei autē qui vivit, & omni caret actione, ac multo ma-
gis effectione, quid restat p̃ter Contemplationem? Quare Dei
operatio, quum beatitudine excellat, Contemplativa erit. Sed
quid? si non tantum temeritas & inscitia, sed extrema impietas

D 2 est

est quicquā Deo tribuere imperfectum, quū ipse fons & auctor sit omnis perfectionis, ecquā religione virtutem, sive ῥὸ πρᾶξιον ei adscribere non verebimur? quam imperfectam esse ex eo intelligere licet, quod propter se ipsam non expetitur, sed ppter vitam beatam quæ in contemplatione consistit, quam virtutis præmium ideo dixit Seneca. Propterea enim nobis proposita est virtus, inquit Lactantius, vt perdomitis libidinib⁹, rerumq; terrestrium cupiditate superatâ, puræ ac victrices animæ ad Deum, hoc est ad originem suam revertantur. Satis hoc ipsum declarat, quod maxima virtutis vis est in perferendis malis; quod negligit omnia quæ pro bonis concupiscuntur; quod summus eius gradus ad mortem patet; quandoquidem vitam, quæ optatur a cæteris, persæpè respuit; mortem quâ cæteri timent, fortiter suscipit. Sane tot sustentati & superati usq; ad mortem labores, absq; præmio haberi non possunt: si enim virtus divitias opes, voluptates, & cætera huiusmodi, quæ alii avidissimè sectantur, contemnit quia fragilia sunt & viliora; ergo contemnit vt solida & præstantiora consequatur: ipsa igitur beata atq; perfecta non est, sed perfectionem quærit: vbi v. nisi in Contemplatione divinorum, (hæc enim simpliciter θεωρία est, quæ est τῶν θεῶν ὁρασις) quam tanti esse dicebat Anaxagoras, vt quascunq; miseras propter eā libeat sustinere? Quod si igitur nihil in Deo imperfectum, si seipso nihil habet perfectius aut sublimius, cuius aditu prohibeatur à perturbationū æstu, quem prius virtute restinguere necesse habeat, si perpetuo degit vitā optimā nunquam captâ, nulloq; ævo finiendâ felicitate; vanitas est ipsi virtutes morales, aut vitam activam adsignare; insania a, prorsus eundem ad vitā effectivam sive ποιητικὴν deprimere, utpote quæ multo adhuc, quam activa sit ignobilior, hominibus ad sublevandam humanæ fragilitatis & mortalitatis indigentiam concessa. Sed video hic grandem mihi exoriri tempestatem à Theologis, qui tantum anathemate me non ferient, quod videbor illis justitiam Deo denegare quæ est activa, creationem mundi tollere, quæ ποιησις videtur, providentiam evertere, quæ omniū virtutum concursu & conspiratione admirabili à Deo exercet. Ecquid

Ecquid enim clamitabunt, justitia tibi nō est, quā severē in violatores legis & contumaces Deus animadvertit? aut fortē ne hoc quidem facere eum dices? Ecquid tibi liberalitas non est, qua egenis subvenit, & divites inanes dimittit? numquid benignitate & clementia non utitur ergo pios & probos? an non ira & furore exardescit in sui contemtores, atque elatos deprimit? Meliora, o viri reverendi; æquioribus, quæso, animis atq; auribus. dicta mea accipite: nulla unq̄ tanta pectori meo insedit impietas nihil istorum nego, & tamen quæ hæcenus à me disputata sunt, verissima esse arbitror. Vos v. videritis utrū facilius mea dicta refellatis, an ego vobis respondeam. Si essentia divina simplicissime simplex est, & immutabilis, quod ne ipsi quidem negatis, & cogit necessitas, estq; ab omni compositione tam substantiarum inter se, quàm accidentium & qualitatuum cum substantia coeuntium aliena & immunis, velitis nolitis, cogimini fateri nihil istorū verē & pprie in Deo existere. Nam si habitus istos inesse concedatis; compositum ex substantia & accidentib⁹ statuitis. Si mentem practicam aut factivam tribuatis; mutabilitatem asseritis, & aliquid Deo sublimius ponitis; siquidem omnis *πραξις* & omnis *ποιησις* ad finem nobiliorem tendit, mutaturq; intellectus tum practicus tum factivus, appetitu & intellectione boni quod extra se est, cuius causa agit. Quodnā vero, dicite mihi, bonū extra Deum est, quod ipsum movere queat? Aliam igitur & longē eminentiorem rationem esse oportet, qua ista Deo competunt, cuius similem in aliis etiam substantiis incorruptibilibus cernere licet. Solem dicimus calidum, tantūm quia calefaciat, quamvis reverā calidus non sit. Eundem vitālē nuncupamus, quia inferiora omnia vivificet, vegetet, nutritionis, & generationis auctor existat, quum ipse neq; vitā in se habeat, neq; vegetetur, neq; nutriendi aut generandi facultatem vllam reverā sit fortitus. Simili modo, quæcunq; nos à Deo accipimus, iusta, clementia, benigna, liberalia appellamus, tanquā à justitia, clementia, liberalitate profecta sint, quum tamen istæ appellationes in objecto demum patiente extra Deum oboriātur, pppter similitudinem earum affectionum, quæ alias à talib.

virtutibus proficiuntur: neq; n. necesse est, omnem effectū
esse homonymon suæ causæ, aut solem quoq; revera calidum
dicere oportebit. Adde propter eam quoq; causam Deum dici
justum, liberalē, misericordem, quod quæcunq; ipsius volunta-
te patimur: (quæ quidē, ceu ipse ea egisset humano more, acti-
onū eius opera improprie vocare solemus) alienissima sint ab
effectibus vitiorum, quæ istis virtutibus in homine sunt oppo-
sita: schola philosophorū vno verbo diceret, tribui Deo virtu-
tes non positivè, sed per negationem vitiorum: justus enim est:
quia non iniustus; liberalis, quia non tenax aut avarus; miseri-
cors, quia non crudelis; & sic de reliquis virtutibus. Quid ergo?
iustissimum dicimus esse Deum, sed sine iustitia, si proprie loqui
velis; benignissimum, sed sine benignitate: summe misericor-
dem, sed sine misericordia: liberalissimum, sed sine liberalitate.
Si accurratè loquendum sit, fontem potius iustitiæ, clementiæ,
liberalitatis, cæterarumq; virtutum dicere eum necesse erit, q̄
justum, clementem, liberalem. Ut enim rivus fons non est, et-
si à fonte emanat: & ut fons non est rivus, nec rivū in se habet,
rivi tamen, qui extra est, origo: ita mens divina omnis bonitatis:
atq; virtutis fons est, licet neq; virtutem in se habeat, neq; habe-
re possit aut velit, tanq; aliquid sua maiestate vilius. Simile quid
in numeris videmus qui ab unitate omnes descendunt, & vari-
as sortiuntur affectiones, nullus tamen eorum est, in ipsa unitate:
ut neque affectiones ipsorum. Non igitur simpliciter negamus
ista Deo cōpetere, quin imò exultamus in illis Dei nostri attri-
butis, & gloriamur, a deoq; spem omnem nostræ salutis æternæ
inde max. confirmamus: sed modum verum quo convenienter
exquirimus, proprietatem vrgemus, rem ipsam interim firmi-
ter tenentes: qđm nec qui Solem calidum esse negat, eundem
quoq; p̄tinus negat calefacere, aut caloris auctorem existere.
Verum instant, expressè hæc in sacris literis Deo adscribi. Quid
tum? Si hoc satis est, alas quoq; eum habere & pedes credatis o-
portet, quia ascendisse & descendisse expressè legitur. Mirum
est profecto, ea quæ ad corpus spectant, omnes agnoscere & fa-
teri figuratè de Deo dici, non itidem ea quæ sunt animi: quasi
vero

vero corporis tm̄ materiali apparatu, non etiam animi potenti-
s & qualitatibus à Deo simus discriminati. Eadem est ratio effe-
ctiois: etsi enim religiosâ mente credimus, mundum & quic-
quid eius ambitu atq; complexu continetur, ab auctore Deo p-
dijisse, & in eo divinam potentiam cum veneratione suspicimus,
factum tamen eo modo, qui τήνους dici possit, cum ratione ne-
gamus. Neq; enim materiam præexistentem in quam ageret, &
ex qua oīa faceret habuit, neq; instrumentis ullis usus est, sine
quibus πίνους nulla exercetur, sed solo nutu ac bonitatis suæ im-
mensæ diffusionē oīa constiterunt. Quis unq̄ dixit Solem effice-
re lumen, aut hominem efficere ridendi facultatem, vel aptitu-
dinē ad capiendas disciplinas? quis non intelligit, hæc sine effe-
ctioe fluere ab essentiis quarū sunt sequelæ? Haud aliter, quæ-
cunq; Entia à primo Ente promanarunt, sine laboriosa produ-
ctioe eius extiterunt, & immensæ virtutis ac bonitatis uberta-
tē consequuta sunt, in hoc ab illis differentia, quod quæ res crea-
tas sequuntur, sequuntur necessario, unde Sol nunq̄ potest non
spargere radios, aut fundere lumen: quæ autem creatoris ineffa-
bilem Enttatem, ut loquar cū scholasticis, consequi possunt, ea
non necessario, sed quando libuerit, exundant: hoc n. singulare
creatoris privilegium est, cunctis creaturis denegatum, quanq̄
non me latet aliter sensisse Aristo. Manifestum igitur est, ut opi-
nor, divinæ ac beatissimæ menti, neq; πράξι, neq; πίνου compe-
tere posse, adeoq; eam solum vivere vitam theoreticam. Si quis
tamen oīo contendat practicā quoq; & factivā ei esse conceden-
dam, esto sanè, tamen si id concedere nulla nos cogit necessitas;
nihilominus principem locum obtinebit θεωρία, quod ad pro-
positum nostrum max: pertinet. Nemo n. arbitror eò demen-
tiæ & temeritatis descendet, ut Beatitudinem Dei in istis opera-
tionibus positam esse affirmet, aut si quis est, qui adeo parū in-
telligentiam suam excutiat, ab eo sciscitari libet, nunquid putet
D. O. M. ante conditum mundum, quum nondū esset in quem
justitiam, benignitatem, aliasq; virtutes exerceret, an, inq̄, pu-
tet, eo tempore, Deum fuisse beatum? si neget, profanus est, &
indignus quo cum disputē: si asserat, fateatur simul necesse est,
Beati.

Beatitudinem divinæ mentis, qua nunquam caruit, in his virtutibus,
earumve actionibus, non esse constitutam. At tamen in operatione
aliqua esse illam oportet, quando quidem substantiæ viventis vi-
tam intellectivam felicitas, otium aut somnus non est, si ve conti-
nuus, si ve interceptus labore; at nulla restat operatio mentis, præ-
terquam theoria: hæc igitur est divinæ mentis *εὐεργεσία*, hæc felicitas
& beatitudo eius. Videte, Auditores optimi, quanta sit huius vi-
tæ, Contemplativæ inquam, præstantia, quanta dignitas? ipsum su-
preum Ens, Ens Entium, Mens divina, cuius numen cuncta
venerantur, maiestatem stupent, imperii nutum contremiscunt,
ad cuius bonitatem omnia suspirant, hanc & non aliam vitam deli-
gere voluit aut potuit, in qua admirandæ maiestatis suæ solium
firmaret, gloriæ splendorem effunderet, bonitatis rivus pande-
ret, ac beatissimè degeret. Quid putatis amplius accedere posse?
Dicam: quia dixi parum, quanquam vereor ut, quod dicturus sum,
fidem inveniat apud eos, qui aures nunquam præbuerunt phi-
losophis: ferè enim quæ novitate inusitatâ animum percellunt,
fidem etiam apud imperitos amittunt, Quid illud est? Non so-
lû, Auditores, Dei operatio est actus contemplandi: sed est ipse-
met Deus: Hoc enim summa simplicitas primi & summi Entis exi-
git, quæ non admittit *ἄλλο ἐν ἄλλο* in sui essentiâ, ut idem in eo
sint quod intelligit, quod intelligitur, & ipsa intellectio. Nam si eius
substantia non esset ipsemet intelligendi actus, daretur in eo *ἄλλο
ἢ ἄλλο*: actus scilicet intelligendi ab intellectu diversus, & non esset
perfectissim⁹: quippe perficeretur demum hoc actu, qui eius est
felicitas. At impium est vel umbram alicuius imperfectionis
imaginari in perfectissimo Ente. Hinc Philosophus in 12. Theo-
logiæ suæ deduxit, non tantum Deum vivere æternam & opti-
mam vitam, sed esse ipsammet vitam æternam, beatitudinem suam,
unde necessario sequitur felicitatem eius nullis intervallis inter-
stingui, nullo ævo finiri posse. Ut enim necessario semper est, fons omnis
essentiæ, ita necessario semper est beatus, quia beatitudo ab Essen-
tia ipsius non est diversa, quod sane maxime conveniens est divinæ
maiestati, ut nunquam miser evadere possit. Porro quia beatitu-
do hæc eius est essentia, estque vita contemplativa, intellectio ni-
mirum

mirum sui ipsius, iterum patet, quod eam cum vita practica aut
effectiva permutare nunquam possit, nisi cum etiam Esse suum, cum
alio Esse commutare velis, quod ipsius immutabilitati, & immor-
talitati repugnat. Verum quia haec forte non ad omnium captum
dicuntur, ad magis popularia se mea convertit oratio. Dicet for-
san aliquis, quorsum ista de contemplatione quae Dei operatio
& Essentia dicitur? expectabam ego de illa vita contemplativa,
cuius Homo sit capax, & qua nihil homini praestantius datum
esse dicebas. Sustine quaeso; huc jam ibam ipse, ut ostenderem
eam vitam quae est simpliciter optima ac nobilissima, adeoque opti-
mi Entis, esse hominis quoque proprium & summum bonum. Id v.
ut intelligamus, haec mecum, quaeso perpendite. Fons & origo
rerum omnium est D. O. M. ex cuius foecundo gremio, cuncta quae sunt
praeter ipsum, pullularunt, eadem quidem conditione, ut quae ab ipso
ceu bonitatis principio recesserunt longius, minus de bono par-
ticipent, habeant vero privationis amplius: cuncta tamen pariter
ad ipsum ceu bonitatis fontem, qui solus a seipso, non aliunde
participatam habeat bonitatem, naturali instinctu nitantur atque
anhelent, veluti ad principium cuius bonitate privari, & a quo
divelli aegre ferunt: qua ratione merito Deus principium & fi-
nis omnium dicitur; ut n. ex eo omnia prodeunt, ita quoque ad
ipsum redeunt omnia, estque reditus iste ad felicitatem iter, quod
quae plene absolvunt, finem cum principio jungunt: quae vero
imperfectiora ac debiliora sunt, citra subsistunt, longius, proxi-
mius, pro perfectionis aut imperfectionis suae gradu. Neque enim
omnia finem assequuntur, etsi maxime omnibus sit propositus, *μα-
λιστα γὰρ ὁκείναι τυχεῖν ἀριστον πᾶσι ἔπειλας*, inquit Philosophus 2. de
Caelo: t. 66. Sed accidit perinde ut in sanitate: quidam enim quaedam
corpora optimam gaudent atque fruuntur sanitate: quaedam autem
non quidem fruuntur, facile tamen, ut levi aliquo exercitio ad
eam perducuntur: quaedam omnino perducere ad eam nequeunt,
sed tantum eodem, ut propius a sanitate absint, non tamen attingant: ita
quae a primo Ente descendunt, suo quaque modulo, ac mensura
se ei rursus assimilare student, eiusque tum eternitatem, tum ope-
rationem quae beatitudo est, imitantur perfectius, obscurius.

E

Sic

Sic videm^{us} elementa operationem quidem Dei, in qua bonitas est, imitari motu recto, admodū ignobili, quia terminatur quiete: æternitatem vero generatione sibi similis, & propagatione speciei. Cælum a. & æternitatem imitat^{ur} perfectiūs, tenet n. eam in individuo: & operationem motu nobiliori, volvitur enim in seipsum perpetuò sine quiete, ut tamen totum loco non moveatur, qđm etiam divina intelligentia intelligendo in seipsam redit immutabili constantiã. Ita cæterorū Entium unumquodque peculiarem habet imitationis modum & terminum, qui suę quidem speciei extremus sit ad quem pervenire liceat, non tamen absolutè ultimus ad quem adspirat. Solus homo non imitatur tantū, sed assequitur etiam beatitatem divinam, quadam tenus quidem in hac vitã, perfectiūs a. in futurã: quia solus habet mentem contemplativam, quæ est particula divinæ mentis. Hinc contemplatio aut vita contemplativa meritò eius proprium bonum censetur, quia cum nullo cæterorum animalium eam habet communem: propter quam causam philosophus in 10. Ethico scriptum reliquit, cæterorū animalium nullum posse esse felix, quia nullum sit contemplationis capax: eousq; n. sese extendere felicitatem, quousq; protenditur contemplatio, & quibus magis inest contemplatio, iisdem quoq; magis competere felicitatem; ideoq; Diis totam vitam esse beatam, quia nunquam in contemplando defatigantur; in quam sententiam etiam in Metaphysicis differuit, optimam vitam Deo esse perpetuam, quæ homini paucò tempore conveniat, puta in hac vita, in quã sæpius à contemplando avocatur. Quamvis a. aliquando dicat, homini istam vitam competere non qua homo est, sed qua divinū quid in ipso, non hoc vult, vitam istam non esse hominis propriam, sed non esse perpetuam: quia propter mortalitatis indigentiam ad humiliora aliquando deprimitur. Nam ibidem mox asserit illud divinum esse maximè hominem; si max. est homo: ergo quæ secundum illud vita traducitur, max. erit hominis ppria, ideo etiam reprehendit Simonidē tam in Ethicis, quam in Metaphysicis, quod edixisset mortalibus mortalia sapere: & contra potius p̄cipit mortales quum simus, enitamur quantum

quantum licet ut reddamus nos immortales, h, e. vitam ex di-
vino illo & immortali quod in nobis est, transigamus: id n. max:
esse unumquemq; , quod in ipso est præstantissimum, Hanc ob
causam dictum est à Seneca, hominem esse partem Dei, totum-
que esse plenum Deo; nempe Mentem significavit Theoreti-
cam, divinæ particulam auræ, vitamq; beatam quæ est ipse De-
us, quam mentis beneficio homo consequitur. Quid enim est
inquit, cur non existimes in eo divini aliquid existere? Totum
hoc quo continemur Deus est, & socii eius sumus & membra:
Capax est noster animus, perfertur illò si vitia non deprimant,
in hoc à natura formatus, ut Diis paria velit. Nam si aliena vi ad
summa niteretur, magnus erat labor ire in cælum. & alibi: Vis
isthuc divina descendit, animum excellentem cœlestis potentia
agitat: non potest res tanta sine numinis præsentia stare: itaq;
animus noster majore sui parte illic est, unde descendit. Quem-
admodum n. radii solis contingunt quidem terrâ, sed ibi sunt,
unde mittuntur: sic animus magnus & facer, & in hoc demissus,
ut divina ppius nossemus, conversatur quidem nobiscum, sed
hæret origini suæ, illinc pendet, illuc spectat ac nititur. Attendi-
te obsecro, quomodo huius divini boni capax fit homo, quia ipse
est pars, & socius, & membrum Dei.

Sed quid multa? nonne satis indicii nobis suggerit innata cu-
piditas quâ ad scientiam contemplationemq; ferimur omnes?
Nonne ipsius corporis status & oris figura declarat excellentius
aliquid in nobis, quàm in pecudibus, esse? illarum natura in hu-
mum pabulumq; prostrata est, nec habet quidq; commune cum
Cælo, quod non intuetur. Homo a. recto statu, ore sublimi, ad
contemplationem mundi eiusq; causæ excitatus, confert cum
Deo vultum, & rationem ratio cognoscit. Propterea nullum
est animal, ut ait Cicero, præter hominem, quod habeat aliquã
notitiam Dei: solus n. sapientia instructus est, unde etiam solus
religionem intelligit. Capit igitur homo hanc operationē, con-
templationem nimirum, quam Dei felicitatem esse diximus:
hæc enim simpliciter & absolute cōtemplatio est, unde *θεωρεῖν*
q: *θεῶν θεωρεῖν* dictâ volunt. capit vero? imo ita, ut propriam sibi

vendicet præ cunctis animantib. eâq; à bestiis, non dicam præcipue, sed solum distet. Nam cetera quæ videntur hominis propria, etsi non sint talia in brutis, tamen similia videri possunt. Sunt in eis simulacra quædam virtutum moralium, castitatis in Equo, pietatis in Ciconia, magnanimitatis in Leone, sunt etiam liberalitatis, cæterarumq; virtutum: sunt & prudentiæ civilisq; vitæ vestigia, quibus societatem humanam imitantur: nam imperiû speciem exercent, judicia agitant, accusant, damnant, supplicia irrogant: bella gerunt, legunt cohortes, aciem instruunt, excubias agunt, & alia huiusmodi civilis vitæ munia obeunt. Exercent etiam opificia & vitam *μηλοποιον*: mellificant apes, aves sibi nidos construunt, araneæ texunt, nent stamina bombyces. Quid tam propriû videt homini, quam providentia futuri: atqui sunt animalia quæ latibulis suis diversos & plures exitus pandant, ut si quod periculum inciderit, fuga pateat oblectis. Alia provident in futurum, ut

————— Ingentem formicæ farris acervum

Comportant, hyemis memores, tectoq; reponunt.

Item apes.

Quæ patriam solæ, & certos noverè penates,

Venturæque hyemis memores æstate laborem

Excipiunt, & in medium quæsitâ reponunt.

Proprius homini putatur sermo, tamen & illis quædam inest quoq; sermonis similitudo. Nam & dignoscunt invicem se vocibus, & quum irascuntur, edunt sonum jurgio similem, & quum se ex intervallo vident, gratulandi officium voce declarant. Nobis quidem voces eorum videntur inconditæ, sicut illis fortasse nostræ, sed ipsis, quæ se intelligunt, verba sunt: deniq; in omni affectu certas notas exprimunt, quibus habitum mentis ostendant. Risus quoq; homini proprius censetur & tamen videmus in aliis quoq; signa quædam lætitiæ, quum ad lusum gestiunt, aures demulcent, rictum contrahunt, frontem serenant, oculos in lasciviam resolvunt. Solius veritatis gustum nullum habent, eius dico, quæ in Contemplatione spectatur; à sola sapientia & vita contemplativâ exclusâ sunt; quum reliqua omnia quodammodo

do

do participare videantur, solius mentis theoreticæ ne umbram
quidem ullam ostendunt. Sola igitur mente contemplativâ nō
practicâ, non factivâ, homo se effert supra pecudū sortem, atq;
nobiliori loco se collocat. Eâdem a. ad Deum accedit quam p-
ximè, quâ fas est homini: unde Plato philosophiam (hæc n. est
illa contemplatio de qua agimus, max. Metaphysica sive Theo-
logia) definivit quod sit similitudo hominis cum Deo: hæc n.
homo diis paria conatur, ut loquitur Seneca. Ex quo perspicu-
um est, non solum esse hominis p-rium, sed etiam maximum
bonum: nihil enim majus aut sublimius, nihil melius est Men-
te divina, ulterius ad bonū nihil provehi potest, quam ut Deo
reddatur simile. Hinc in Metaphysicis ait philosophus, si in divi-
nam naturam caderet, ut invidere quædam posset hominibus,
sicuti poëtæ fabulantur, Deos max: invisuros esse homini hanc
vitam, utpote qua nihil præstantius ip si possideant: Sed nec in-
videt, inquit, natura divina, & secundum proverbium *πῶλλὰ ψέυ-
δον αἰδοῖ*. Neq; putandū est aliud significasse antiquos per ignem
quem Prometheus Jovi suffuratum, ob eamq; causam ad Cau-
casum relegatum esse tradiderunt: huc n. respiciebant, ut vel è
cælo nihil preciosius auferri potuisse ostenderent mente & vi-
ta theoretica Et quid, quæso, aliud existimabimus velle sacras
litteras, qñ hominem ad imaginem Dei atq; similitudinem con-
ditum esse asserunt, quàm conditum esse ad similitudinem ope-
rationis & felicitatis divinæ, quæ est contemplatio Dei? Nolite
etiam credere, Auditores, aliam fore ineffabilem illam felicitatē
vitæ æternæ, quam eadem sacra oracula piis pollicentur, quam
philosophiā perfectam, contemplari Deum de facie ad faciem,
non oculis corporis, his n. Deus non cernitur, sed mentis. Testi-
moniū ex ipso Veritatis pectore vobis affero: Hæc est vita æter-
na, inquit Veritas, ut cognoscant te solum verum Deum, & quæ
sequuntur. Audite etiam electū Veritatis instrumentum, p- co-
nem Apostolum, qui, quid speraret fore vitam æternam, non a-
liter expressit, quam cogniturum se ibi de facie ad faciem, quæ
hic per speculum cernebat. Ecce cogniturum se inquit, non fa-
cturum aliquid, Neq; enim eò ad humilitatē, patientiam, tem-
peranti-

perantiam, justitiam, aliasq; virtutes morales, ad opum & vanita-
tū mundi contemptū invitamur Legib. divinis atq; humanis, ut
scil: hic rudimenta ponamus eius vitæ, q̄ olim in nobis eadē per-
ficienda sit, q; tum etiam his virtutib. locus sit futurus, aut talis
beatitudo nobis expectanda, quæ sit istarum virtutum actus: ni-
hil minus verisimile: durabit quidem charitas & amor mutuus
beatorum, cessabit a. officiorum vicissitudo, quippe quum nulla
ibi futura sit indigentia: sed ideo nobis ista p̄cipiuntur hic, quia
cognitionem perfectam, summumq; bonum nemo adipiscitur
nisi qui vana contemserit, affectus ad mediocritatem tempera-
verit, q̄ dicitur virtus; ut scil: hic beatitatem illam saltem gusta-
re incipiamus, sedatis cupiditatum fluctibus, in cuius possessio-
nem plenam olim, qñ dabuntur nobis spiritalia corpora, q̄ per-
turbationum foco non æstuabunt, immittendi sumus. Hoc in-
tellexerunt etiam Philosophi, & apertè docuit Aristoteles, dum
scribit Prudentiam non Sapientiæ imperare, sed sapientiæ
caussa. Non enim sapientiam quærimus, ut virtutibus Ethicis
perficiamur, sed virtuti studemus, ut sine impedimentis sapere
& contemplari possimus. Siquidem mens nostra dum in hoc
mortali corpore detinetur, quod subinde variis jaëtur im-
pulsibus, veluti nubibus ac fumis ex ardente cupiditatum fo-
co excitatis impeditur & prohibetur à contemplando: extincto
a. isto igne, fumisq; disiectis, liberè se erigit, atq; in divinæ Maje-
statis campū contemplando sese effert. Hinc etiam testatus est
idem, neminem esse theoretici boni capacem, nisi qui practicū
nactus sit. Id ipsum voluit Plato, dum philosophiam dixit esse
mortis meditationē, non eam, quam Cleombrotus de saxo sese
p̄cipitans perperam intellexit, sed abstractionem mentis à cor-
poreis vinculis: quum n. minimè vivimus vitā corporis, maxi-
mè vivimus vitam mentis: unde Apostolus, postq̄ ad gustandā
futuram illam perfectam felicitatem ad tertium cælum raptus
fuiisset, ipse dubitavit, utrum in corpore, an extra corpus con-
stitisset: nempe mentis oculis aspexit illius gloriæ splendorem,
corpore interim ocioso & q; emortuo.

Quando ergo tanta est præstantia Contemplationis, q̄ phi-
losophia dicitur ac sapientia, tantaq; dignitas ac bonitas, quin

exclamamus! O decus philosophia eximium? ô ineffabile bonum? quid non modo nos, sed oïo vita hominū sine te esse possit? tu nos vere facis esse homines; tu supra pecudes nos effers, tu Deo reddis similes, cæloq; collocas: felicem qui te vel eminus suspicit; ter v. quaterq; beatum, qui te possidet. Hanc igitur sectemur auditores optimi, huic nos tradamus, huic toto incumbamus pectore: quisquis es, sine hac miser & vix homo es: quisquis es, cum hac eris felix atq; semideus: nihil igitur eā potius nobis sit, aut antiquius, ne similes videamur gallo Æsopico, qui quum cibum quærens, gemmam preciosissimam invenisset, milii granum ei præposuit.

Multa adhuc restant, Auditores, de eius utilitate quæ latissimè se per omnes scientias & artes, immo per oēs actiones humanas effundit: max: ppter eos, qui quum nihil aliud quod reprehendant, inveniant, ociosa somnia & inutiles subtilitates objiciunt, quodq; nullo in honore sint philosophi, ideoq; non modo aspernantur ipsi, homines quæstuarii qui ad lucrum & ambitionem omnia referunt, verum & aliis, ut hanc vitam contemnant suafores & hortatores existunt. Hos ego semper iudicavi similes illi vulpeculæ, quæ postq̄ caudam amiserat, callidè omnib. sui generis persuadere nitebat, ut sibi quoq; caudas amputarent, quo multitudine sociarū turpitudinem suam vel elevarer, vel solaretur. Ego v. Auditores, ut de contemptu taceam, ne videar propriam quodammodo causam invidiose agere, qui licet Philosophus non sim, à philosophia tamē non sum alienus; tum etiā quia philosophi honorē p̄ sua felicitate non estimant, qui tamen sponte illos comitatur apud rectè judicantes: de utilitate certè hoc ausim affirmare, nullam esse scientiam, nullā artem aut facultatem, quæ insignem à philosophia usum non capiat; q̄, non dicam plurimum, sed seipsam totam philosophiæ non debeat; quæ non principia sua, firmamenta, ac lucē ex primi Entis scientia habeat. Ut n. primum Ens sui bonitate peperit cuncta alia Entia; ita prima scientia, quæ est primi Entis contemplatio, cæteras oēs q: germina de se p̄duxit. Et ut numerorū scientiam p̄fectam nemo assequi potest, qui unitatē ignoret,

ret, q̄ ex unitate oēs numeri suam originem trahant: ita qui primum Ens ignorat, umbrā habet cæterarum scientiarū & somnium. Est n. ut unitas primum Ens ac summum bonum; ab hoc oīa bona descendunt, quæ a. bona non sunt, sunt ipsius privationes. At hoc bonum sola philosophia contemplatur, q̄ eadem est Theologia naturalis, sola igit̄ philosophia, prima illa, lucem oīb. scientiis impertit. Hinc Plato felices p̄dicavit eas Resp. in quib. aut Philosophi præessent, aut reges philosopharentur: quia scilicet philosophi intuentes alteram faciem animæ mundi, qua ea deorsum versa leges rectitudinis dispensat, (quam Fatū dixit) quas leges altera facie sursum ad Deum versa (quam p̄videntiam appellavit) à Deo accepit, non modo quid rectum, æquū atq; honestum sit intelligunt, verum etiam q̄ sit horum ratio, quis fons & origo. Philosophia imperandi rationem peperit, Medendi leges invenit, artes efficiendi ad vitam necessaria p̄duxit: imo etiam Theologiæ divinit̄ patefactæ haud leve robur fideiq; momentū addit: non quod mens pia & religiosa quidq; de divinis oraculis dubitare debeat aut possit, etiā sine philosophia: sed quod confirmet̄ magis, si quæ à Deo cælitus demissæ sunt voces, eas ratio per lucem quoq; naturæ approbet, ostendens admirabile consensum Dei & naturæ, quodq; Deus in omnibus suis operationibus in victā constantia & rectitudine perpetuò sibi sit similis. Dicit Theologia revelata, unum esse Deum, esse æternū, immutabilem, sapientem, immensæ bonitatis: Theologi credunt. Philosophia sive Theologia naturalis non dicit tantum, sed demonstrat: Philosophi non credūt, sed sciunt. Dicit Theologia omnia à Deo esse condita in tempore, animam esse immortalem, homines ex morte resuscitandos esse: Philosophia etsi hæc certò facta aut futura non videt, possibile tamen omnia intelligit, vnde confidentius assensum jis præbet animus noster. Plurima huiusmodi ex omni disciplinarum ac facultatum genere, afferre possē sed jam longius progressum me esse intelligo, quam p̄posueram, & retrahit me fides mea, de brevitate initio vobis data. Quare hic finem philosophandi facio, & ad id adgredior, quò me oculi vultusq; vester iam pridem vocare videntur.

Sequuta renunciatio.

153456

ULB Halle 3
002 677 407

VD 77

omnino. Sanctis sanctis. in omnibus
Qommunicantes et noctem ut dicitur
sacratissimam celebrantes. qua bea-
tissime intemerata virginitas. huius mundi
salvatore. Sed et memoriam venerantibus
vultus eiusdem gloriose semp virginitatis mar-
tris eiusdem dei. et domini nostri ihesu christi. Sed et
torum apostolorum tuorum *In omnibus in diebus*

Qommunicantes. et diem sacratissimum celebra-
tes. quo unigenitus tuus in tua terra gloria. docuit
nus in veritate carnis nostre visibiliter carne
apparuit. Sed et memoriam *In omnibus in diebus*

Qommunicantes et diem sacratissimum celebra-
tes. quo dominus noster ihesus christus pro vobis est
Sed et memoriam. **H**anc igitur oblationem

ERNESTI SO-
NERI PHILOSOPH.
ET MED. D. IN ACADE-
MIA NORIBERGEN-
SIVM

Orationes duæ

- I. *De Insomniis,*
II. *De vita contemplativa:*

PUBLICÆ AB EODEM HA-
BITÆ IN PROMOTIONE MA-
gistrorum & Baculariorum.

ALTORFI

Typis Theodorici, per Cunradum Agricolaam.

M D C X

Cl. V. Dn. Joanni Potinio, Eloquentia professori
in Illustri Acad. Julia, amica recordationis ergo

unum saluti d. m. Cunradus Agricolaam

